

Socialdepartementet
Enheten för folkhälsa och sjukvård

Stockholm
2021-12-16

Vår referens
Pontus Lindström

Dnr
S2021/07875

Remissyttrande om promemorian Vaccinationsbevis på serveringsställen och i andra verksamheter, smittskyddsåtgärder i långväga kollektivtrafik och förlängning av begränsnings- och serveringsförfordningarna

Företagarna har beretts möjlighet att yttra sig om rubricerad promemoria. Här följer våra synpunkter.

Förslagen i korthet

I promemorian föreslås ett möjligt införande av så kallade vaccinationsbevis på serveringsställen, platser för fritids- och kulturverksamheter, handelsplatser, mässor, platser för privata sammankomster och i långväga kollektivtrafik. Vaccinationsbevisen ska kunna användas av verksamhetsutövare och näringsidkare som ett alternativ mot strängare restriktioner, i det fall spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 ökar. Vidare föreslås att förordningen (2020:527) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen och förordningen (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 ska förlängas till utgången av maj 2022.

Företagarnas synpunkter

Företagarna har under hösten och vintern 2021 yttrat sig om flera delar av de rubricerade förslagen i samband med remitterandet av promemorian Vaccinationsbevis som smittskyddsåtgärd (S2021/06359)¹, Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (S2021/06915)² samt Förslag till Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2021:X) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19³.

I den senare avstyrkte Företagarna ett införande av vaccinationsbevis vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar inomhus med fler än 100 deltagare med motiveringen att Folkhälsomyndigheten ej på ett tillräckligt sätt, med hänvisning till en framtida ökad smittspridning, kunde motivera behovet av den här typen av långtgående inskränkningar i mötes- och näringsfriheten. Erfarenheter av införande av vaccinationsbevis från andra länder - till exempel Belgien, Italien,

¹ Remissyttrande Företagarna, 2021-09-22: <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/remisser/2021/promemorian-vaccinationsbevis-som-smittskyddsatgard/>

² Remissyttrande Företagarna, 2021-10-29: <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/remisser/2021/promemorian-fortsatt-beredskap-genom-forlangd-giltighet-av-covid-19-lagen-och-lagen-om-tillfalliga-smittskyddsatgarder-pa-serveringsstallen/>

³ Remissyttrande Företagarna, 2021-11-24: <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/remisser/2021/remissyttrande-om-forslag-till-folkhalsomyndighetens-foreskrifter-och-allmanna-rad-hslf-fs-2021x-om-sarskilda-begransningar-for-att-forhindra-spridning-av-sjukdomen-covid-19/>

Nederländerna, Frankrike och Österrike - är att det riskerar att bidra till stora motsättningar i samhället med ibland våldsamma demonstrationer.

I Företagarnas yttrande uttrycktes förståelse för att såväl Folkhälsomyndigheten som regeringen ser med oro på en eventuell ny våg av smittspridning under de kommande vintermånaderna, och att man i förebyggande syfte vill vidta åtgärder som fortfarande möjliggör för näringsidkare och arrangörer att kunna bedriva sina verksamheter. Att gå fram med omfattande restriktioner som inskränker näringsfriheten för samtliga aktörer hade enligt Företagarna varit ännu mindre att föredra.

Oavsett restriktion och åtgärd har dock Företagarna sedan pandemin inleddes haft en tydlig hållning om att inga inskränkningar i grundlagsskyddade friheter får införas i Sverige utan att det empiriskt kan bevisas att det är nödvändigt för att vårdsektorn ska klara av antalet fall som kräver intensivvård och därmed hålla dödstalen nere. Att införa långtgående restriktioner som kraftigt begränsar dessa friheter, med syftet att fler ska vaccinera sig, står enligt Företagarna inte i proportion till de negativa effekter åtgärderna riskerar att få för samhället på kort och lång sikt.⁴ Av denna anledning har Företagarna också i tidigare yttranden avstyrkt att förordningen (2020:527) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen och förordningen (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 ska förlängas till utgången av maj 2022.

Företagarna är också kritiska till att bredda systemet med vaccinationsbevis – som promemorian föreslår – till serveringsställen, platser för fritids- och kulturverksamheter, handelsplatser, mässor, platser för privata sammankomster och i långväga kollektivtrafik, inte minst innan det befintliga systemet med vaccinationsbevis för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar har blivit ordentligt utvärderat. Det saknas enligt Företagarna tydliga data och empiri i promemorian som visar varför dessa åtgärder kan komma att bli nödvändiga. Att endast hänvisa till ”en risk för ökad smittspridning” och ”fara för människors liv och hälsa” är enligt Företagarna ej tillräckligt. Om inte en viss ökad smittspridning under delar av året faktiskt leder till ökad dödlighet och en hårt pressad vårdsektor saknas det enligt Företagarna godtagbara skäl att kraftigt begränsa grundlagsskyddade fri- och rättigheter.

Företagarna ser med oro på en situation där Sverige under flera år framöver riskerar att få en ordning där möjligheten att bedriva näringsverksamhet kan begränsas kraftigt och med kort varsel. I promemorian utmålas ett läge med restriktioner inom ett stort antal verksamheter och begränsningar av rättigheter som någon form av utgångspunkt eller normalläge, för att kunna beskriva krav på vaccinationsbevis som en ”möjlighet” för verksamhetsutövare att slippa inskränkningarna. Detta är felaktigt. Både restriktioner och begränsningar, och krav på vaccinationsbevis, är avsteg från normalläget, som är de fri- och rättigheter som fastslås i grundlagen. Sådana avsteg måste vara tillräckligt motiverade, såväl vid införandet som vid förlängningar. Detta anser inte Företagarna att promemorian uppnår.

Utöver detta vill Företagarna, likt i tidigare remissyttranden, påtala problemet med att lagtexten innehåller den diffusa formuleringen ”totala antalet doser”, trots att detta begrepp inte är tydligt definierat eller vedertaget, vilket är problematiskt ur rättssäkerhetssynpunkt. Då Sverige i dag befinner sig i en situation där invånare ej kan boka sin tredje dos vaccin, trots att det gått över sex månader sedan den andra dosen gavs, ställer sig Företagarna frågande till varför regeringen endast vill att vaccinationsbevis ska användas som verktyg, och inte andra delar av EU:s digitala covidintyg (genomgången sjukdom/antikroppar samt negativt testresultat). Till detta finns det en omfattande problematik för den stora mängd personer som fått minst två doser vaccin men som inte är berättigade till de svenska vaccinbevisen, i form av till exempel utbytesstudenter.

Avslutningsvis önskar Företagarna skicka en tydlig uppmaning till regeringen att skyndsamt aktivera stödåtgärder till de företag som drabbats, och kommer drabbas, negativt av de senaste restriktionerna och rekommendationerna från regeringen, i form av bland annat tusentals avbokade julbord. Många

⁴ Innan ett system med vaccinationsbevis införs är det enligt Företagarna också helt avgörande att den svenska staten har vidtagit tillräckliga åtgärder för att fler invånare faktiskt ska vaccinera sig. Flertalet av Sveriges regioner har till exempel avstått från att skicka kallelser för vaccinering till invånarna, vilket borde vara en åtgärd som vidtas innan vaccinationsbevis införs.

stödmekanismer som har varit tillgängliga under tidigare faser av covid 19-krishanteringens borde snabbt kunna återinföras.

Företagarna önskar också en betydligt längre framförhållning i den händelse regeringen väljer att införa nya restriktioner. När vaccinationsbevisen för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar infördes fick verksamhetsutövare och näringsidkare endast två veckor på sig att ställa om till det nya regelverket. Den 7 december aviserade regeringen att nya restriktioner för att minska smittspridningen skulle börja gälla för serveringsställen redan dagen efter, den 8 december. En sådan kort framförhållning är enligt Företagarna helt oacceptabelt.

Även om Företagarna avstyrker införande av vaccinationsbevis på serveringsställen, handelsplatser och andra verksamheter, behöver besked om sådant, i det fall beslut om det fattas, enligt Företagarna kommuniceras minst tre veckor innan planerad implementering, för att ge de berörda verksamheterna rimlig tid att förbereda sig med den extrapersonal, teknik med mera som regelverket stipulerar.

Pontus Lindström
Näringspolitisk expert
Företagarna

Fredrik Östbom
Samhällspolitisk chef
Företagarna